

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: Владимир Асенов Костадинов

CLIENT: Vladimir Asenov Kostadinov

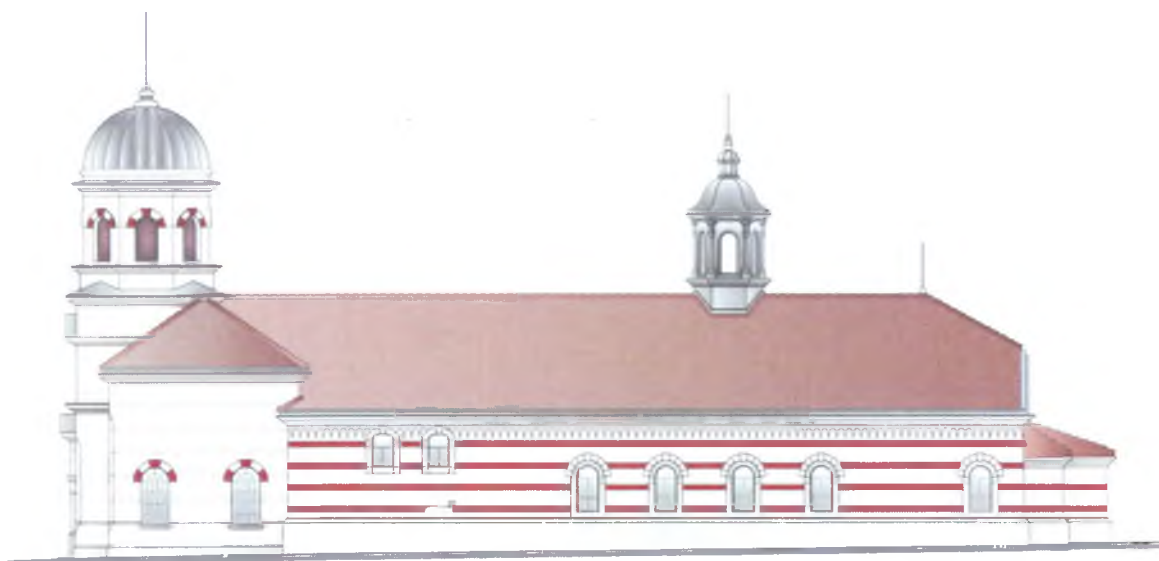
ОБЕКТ: Основен ремонт и реставрация

на църква "Свети Георги", УПИ I- 2630, кв. 184

по плана на гр. Русе, ул. Шести Септември № 69

PROJECT: Renovation of church "Sveti Georgi"

Ruse/ 69 Shesti Septemvri str.

ЧАСТ: КОНСЕРВАЦИОННО- РЕСТАВРАЦИОННИ РАБОТИ /
CONSERVATION AND RESTORATION WORKS

ФАЗА: ТП / PHASE: TD

ПРОЕКТАНТ:
DESIGNER:

(Румяна Дечева)
(Rumyana Decheva)

УПРАВИТЕЛ:
MANAGER:

СТАНОВИЩЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ЦЕННОСТИ В ХРАМ „СВЕТИ ГЕОРГИ“, ГРАД РУСЕ И ТЕХНОЛОГИЯ ЗА ПРЕДВИДЕНИТЕ В ПРОЕКТА ДЕЙНОСТИ

Кратка историческа справка

Църквата „Свети Георги“ в град Русе е изградена на мястото на по-стара дървена църква, издигната през 1812 г. и опожарена. На 25 март 1841 г., след настоятелни искания на населението и църковното настоятелство, султан Абдул Меджит Махмуд издал ферман – разрешение за построяването на нов храм, на мястото на стария. Строителството започва веднага и за по-малко от година сградата била издигната от основи. Окончателното завършване и осветяването на храма става на 30.01.1843 г. от Червенския епископ Синесий. За изграждането на църквата са извикани строители от Трявна, начело с Пено Никеоглу, ръководител на строежа.

Тревнески майстори създали украсата на църквата. Иконостасът бил поръчан на Дончо Тодоров от с. Божковци и Божко Стойков от Тревненските колиби – Митровци. Иконите за иконостаса са създадени от известните тревненски иконописци Йоан папа Витанов и Койчо Досков през 1838-1842 г.

През 1904 г. в двора на църквата е построена камбанария по проект на инженер Едуард Винтер, а през 1909 г. църковна къща по проект на архитект Онуфрий Зарзов. Тук се помещавала библиотека, стая за заседания на църковното настоятелство, канцелария и свецоливница – в мазето.

Църквата била със стъкло преддверие – джамлък и с дървени прозорци.

През 1926 г. започва основно преустройство на храма. Над централния кораб е издигнат купол и целият покрив е ремонтиран. Дървените рамки на прозорците са сменени с метални. На мястото на стъкленото преддверие е пристроена камбанария с параклис „Св. Иван Рилски“ по проект на инж. Васил Роглев.

При обновяване на храма украсата също е подновена, но иконите били свалени и прибрани на сигурно място. Днес старите икони от царския ред на иконостаса се съхраняват в църквата, а за части от иконостаса има сведения, че са пренесени в Бесарабовския и Каранвърбовския манастир.

Новият иконостас е от 1929 г., изработен от проф. Иван Травнишки. Монтиран е през 1930 г. с прилежащите му икони, дело на Господин Желязков и русенския иконописец Д. Радойков. Таваните са облицовани художествено с дърво.

Описание на художествената украса в храма и нейното състояние

Стенописи и тавани

Цялата повърхност на стените и таваните в храма е изписана. Преобладават орнаменталните фризове, които съставят отделни композиции или отделят и подчертават различните архитектурни форми. Таваните са с декоративна дървена облицовка, касетиран и полихромиран.

Наосът е разделен на три кораба посредством аркади от по шест двойки колони. В централния кораб, на източната стена (челото на централната олтарна апсида) е изписана сцената „Благовещение“. По дъгите на засводените краища на тавана са изписани редици от херувими. Плоскостта на тавана е оформена с геометрична композиция, в центъра на която се разполага кръгъл релефен медальон, символизиращ слънцето. Арките на колонадите са украсени с фриз от редуващи се растителен и геометричен мотив. Стените са оформени с медальони с изображения на апостолите между композиции от растителни орнаменти. Централно над двете срещуположни двойки колони под купола са изобразени четиримата евангелисти с техните символи. По колоните е изпълнена живописна имитация на мрамор. Релефът на капителите е позлатен и полихромиран.

По стените на страничните кораби се разполагат монументални композиции и прави фигури на светци, обрaмчени с орнаментни фризове.

Иконостас и прилежащите му икони

Иконостасът е богато резбован с позлата и полихромия. Композиционно е съставен от цокълна част, царски ред и венчилка. Цокълната част е оформена с резбовани пана. На Царските двери традиционно е изписано „Благовещение“. Над дверите е поставена икона на Иисус Христос Убрус. Царските икони изобразяват Иисус Христос, св. Богородица, св. Йоан Кръстител, св. Георги, св. св. Кирил и Методий, свети цар Борис Покръстител. В центъра на венчилката е иконата „Тайната Вечеря“.

В интериора на храма присъстват като художествени ценности проскинитарии, владишки трон и певници, кито са с дърворезбена украса с позлата и полихромия.

През 2014 г. по Проект „Красива България“ са включени реставрационни дейности по художествената украса в интериора на храма, въпреки че в НИИ НКН не е представен отделен проект.

Стенописите, полихромираните тавани, иконите и дървените мебели и иконостас са в сравнително добро състояние. Частичните леки повреди са далеч от степен на аварийност и не са предмет на настоящия проект.

Предписание

За да бъдат съхранени без да се повредят по време на строително-ремонтните работи, всички преносими елементи трябва да се приберат на сигурно място, което е чисто и сухо. Останалите на място, като иконостаса, трябва да се опаковат с армиран полиетилен за защита от строителни отпадъци, прах, боя. На местата в близост до скеле да се сложи уплътнение от велпапе или фазер за защита от удари и наранявания.

Фасади

Външните стени на храма са изградени от монолитно споена каменна зидария с дебелина от 80 см, измазани отвън с хоросан и прорязани от хоризонтални ивици, изпълнени от клинкерни плочки, технология ползвана в църковната архитектура от края на XVIII век. Увенчани са с корниз от масивен варовик с изразителна пластика. Покривната конструкция е изцяло дървена, изпълнена с пространствено укрепени ферми и гредоред, носещ декоративния дървен кован таван. Покривното покритие е от керамични керемиди с обшивки и улуци от поцинкована ламарина. Водосточните тръби са изведени по фасадната плоскост.

Камбанарията е изпълнена с ограждащи стени от керамични единични тухли на превръзка с дебелина до 38 см. Външно са измазани с варова мазилка, като отстъпите по фасадните плоскости са оформени от профилиран варовик.

Цокълът на храма е изпълнен на по-късен етап с облицовка от варовикови плочи с дебелина 3 см, като преходът към фасадната плоскост е осъществен с обемен профил от същия материал.

Предвидените в проекта реставрационни дейности в екстериора засягат фасадите и покривната конструкция. В интериора са необходими частични реставрационни работи по стените и таваните. Те засягат обработка на пукнатините и обрушените около тях слоеве. Декоративните дървени тавани се обработват цялостно за тяхното съхранение. Подменят се само изгнилите части, които се намират в северозападния ъгъл.

Технология за реставрационните намеси по фасадите и в интериора на храма

Стени

Цялата повърхност на стените се проверява за наличие на джобове и подкожушвания. Обрушените места се почистват механично до здраво. Разпрашената мазилка се отстранява с четка или с въздушна струя.

Пукнатините в мазилките се запълват с реставрационен разтвор, например Ledan TA 1 с добавка на пясък и влакна или друг с подобни качества, и след изсъхването му се почистват от излезлия извън тях разтвор.

На местата с обрушвания се полага нова мазилка на варова основа със зърнометрия, съответна на съществуващата мазилка.

Живопис

Местата в интериора с наличие на стенописи предварително се укрепват с дълбокопроникващ грунд – Изоакрил. След обработката на пукнатини и мазилкови повърхности, разрушените места по живописиста се ретушират. Използват се пигменти за стенопис, смесени с акрилен свързвател.

Каменни елементи

Почистване: Каменните елементи се почистват от растителност и замърсявания, механично. Работи се внимателно с твърда четка, под контрол на реставратор. Добре е да се извърши цялостно почистване на замърсяванията с водоструен апарат с ниско налягане, с регулация на степента. Целта е да се отмият както напращаванията, така и солите, изкристализирали на повърхността на камъка. Ако са останали неотмити соли, те трябва да се обработят с компреси с дестилирана вода и хартиена каша до пълното им разтваряне.

Биозащита: За биозащитна обработка повърхността на камъка се третира с препарат срещу водорасли, гъби, плесени, мъх. Използва се Bio Stone Protect Ф 80 ®. Трябва да се спазват стриктно указанията на производителя за безопасност и ефикасност на работата.

Укрепване на структурата: Камъкът трябва да е напълно сух. Могат да се използват следните препарати: Estel 1000, Wacker BS 100, Sil-O-Fix , Sil-O-Ciel. За избора на продукт за работа се правят проби. В резултат камъкът трябва да не се рони, да не променя цвета си и да не получава лъскав филм.

Местата с разрушения се запълват с кит.

След като бъде укрепен, камъкът се хидрофобизира с Wacker BS 290, Silo 111, Silo 112. Изборът на продукт зависи и от направените предварителни проби за хидрофобизация.

Дървени елементи

Елементите се почистват от деструктивните лакови слоеве. Използват се шпакли и други инструменти, които няма да наранят дървесината. По-стабилните участъци могат да се свалят с пистолет с топъл въздух, като се внимава да не се прогори дървесината. Силно увредените елементи се подменят с нови от идентична на оригиналната дървесина. По-дребни разрушения се запълват с кит за дърво. Може да се използва специализирания продукт на Sikkens Ketol Gupa. За защита от гниене и образуване на синя плесен се нанася Cetol Novatech с цвят на светъл дъб.

За завършващо защитно покритие се нанася Cetol Filter 7 Plus с цвят на светъл или тъмен дъб, в зависимост от промяната в цвета на дървесината след

нанасяне на предишния слой.

Всички реставрационни дейности трябва да се извършват под контрола на опитен реставратор.

София, юли 2019 г.

Изготвил:

/д-р Р. Дечева/

STANDPOINT ON THE CONDITION OF VALUABLE ARTS IN THE “SVETI GEORGI” TEMPLE IN RUSE

Short historical background

The “Sveti Georgi” church was built on the site of an older wooden church which was constructed in 1812 and destroyed in a fire. On the 25th of March 1841 after insistent requests from the population and the church board, sultan Abdulmejit I produced a screed permit for the construction of a new temple in the place of the destroyed one. Construction commenced immediately and in less than a year the building was raised from foundation. The final completion and inauguration was carried out on 30th of January 1843 by the Cherven episcopo Sinseil. For the construction, builders from Tryavna were appointed, headed by Peno Nikeogiu.

Craftsmen from Tryavna created the church’s ornamentation. The iconostasis was ordered from Doncho Todorov of Bozhkovtsi and Bozhko Stoykov of Tryavna’s Mutrovtsi huts. The icons were painted by the famous Ioan Papa Vitanov and Koicho Doskov of Tryavna between 1838 and 1842.

In 1904 a bell tower was constructed in the courtyard of the church, designed by Edward Winter, and in 1909 a church house was built, designed by arch. Onufrii Zarzov. The latter housed a library, boardroom, and an office, as well as a candle workshop in the basement.

The church had a glass vestibule – dhamluk, and wooden window frames.

In 1926 a major overhaul of the church was initiated. A dome was constructed above the central transept and the whole roof was refurbished. The wooden window frames were replaced with metal ones. In place of the glass vestibule, a bell tower with chapel was constructed to designs by Vasil Roglev.

During the refurbishment of the church the ornamentations were also renewed, whereas the icons were dismantled and secured. Today the old icons from the tzar’s row of the iconostasis are kept in the church and for parts if the iconostasis there are records that they were moved to the Besarabovski and Karunvurbovski monasteries.

The new iconostasis is from 1929, made by prof. Ivan Travnitski. It was mounted in 1930 together with its adjacent icons, crafted by Gospodin Zhelyazkov and the iconographer from Ruse D. Radoykov. The ceiling is artistically paneled with wood.

The temple's artworks and their current condition are described in the previous phase of this project.

In order to be preserved without damage during the construction and refurbishment works all portable elements need to be relocated in a secure place which is clean and dry. The remaining elements such as the iconostasis need to be tightly covered with reinforced polyethylene for protection against construction materials, dust, and paint. Areas close to scaffolding to be secured using corrugated board or hardboard.

Facades

The outer walls of the temple are made of monolithically welded masonry with 80cm thickness. On the outside they are plastered with mortar and horizontally grooved using clinker tiles – a technology used in ecclesiastic architecture since the late 18th and early 19th century. They are crowned with solid sandstone coping with expressive plastics. The roof structure is entirely wooden, implemented using special trusses and beamwork that supports the decorative ceiling. The roof covering is implemented using ceramic roof tiles with linings and gutters made of galvanized sheet metal. The culverts run along the façade plane.

The bell tower is implemented using ceramic brickwork enclosing walls from with 38cm thickness. On the outside the walls are plastered with lime based mortar and the retreats across the wall surface are implemented using profiled sandstone.

The building's cockle is applied at a later stage using sandstone tile cladding with 3cm thickness and the transition between the cockle and the façade surface is done using solid profile from the same material.

The planned restoration works concern the facades and the roof structure. For the production of the work project additional research is planned regarding the original façade coloring and the condition of the sandstone cockle and the plastic decoration.

Technology for the façade restoration works

The whole surface of the walls is checked for pocketing. The affected areas are mechanically cleaned until a stable area is reached. The deteriorated screed is dusted off with a brush or compressed air.

The cracks in the screed are filled with restoration solution such as Ledan TA1 with added sand and fibers or another product with similar characteristics. Areas with

complete screed deterioration are re-screeded using screed mix with grain structure matching the existing one.

Cleansing

Stone elements are mechanically cleansed from vegetation and other dirt. Works are carried out very carefully, using a firm-haired brush, under the supervision of a restoration specialist. It is a good practice to use low-pressure washer with adjustable pressure for an overall cleansing. The aim is to remove dust as well as crystallized salts from the stone surface. If remaining salt crystals are present, the same are treated with distilled water and paper mash tamponing until their complete dissolution.

Bio-protection

The stone surface is treated against biological attack using anti-algae/fungi/mold solution such as Bio Stone Protect Φ 80[®]. Manufacturer recommendations for usage and safety are to be strictly followed.

Stone structure reinforcement

Stone must be completely dry. Suitable products include: Estell 1000, Wacker BS100, Sil-O-Fix, Sil-O-Ciet. The choice for the most suitable product can be made after testing. As a result, the stone must not crumble, change color or develop shiny surface film. Areas with deterioration are treated with filler. After reinforcement the stone is treated with hydrophobic agent such as Wacker BS290, Silo 111, Silo 112. Choice of product depends on the choice made for the reinforcement and after testing for hydrophobization.

All restoration works must be carried out under the supervision of an experienced restorer.

Prepared by:

R. Decheva PhD